

Návrat divokých velkých býložravců podporuje rozmanitost hmyzu, potvrzuje rozsáhlá česká studie

17.7.2026 - | Česká krajina

Druhová pestrost hmyzu v české přírodě výrazně klesá. Zmírnit tento propad může návrat velkých kopytníků - divokých koní, zubrů a praturů - do krajiny. Ukazuje to rozsáhlá studie českých vědců vedených výzkumníky z Biologického centra Akademie věd České republiky (BC AV ČR), kteří sledovali pět skupin hmyzu na jedenácti lokalitách v České republice s celoroční pastvou velkých kopytníků. Výsledky publikoval odborný časopis *Journal of Applied Ecology*.

„Zajímalo nás, zda návrat velkých býložravců dokáže alespoň částečně nahradit procesy, které v krajině chybí od vymizení megafauny,“ říká autor studie Martin Konvička z Biologického centra AV ČR. Megafauna, tedy velcí býložravci od praturů a zubrů až po mamuty v pravěku, kteří po tisíciletí utvářeli evropskou krajinu, z většiny území zmizela vlivem lidské činnosti. Hmyz je přitom silně závislý na struktuře prostředí, a v důsledku změn v krajině patří mezi nejrychleji ubývající skupiny organismů.

Výzkum probíhal 10 let na jedenácti unikátních lokalitách, které vznikly díky organizaci Česká krajina. Právě tato organizace sehrála klíčovou roli v tom, že se do Česka vrátili velcí kopytníci a vytvořila tak mimořádné podmínky pro výzkum jejich vlivu na přírodu. Vědci tak mohli porovnávat pastviny s přítomností divokých býložravců – exmoorských koní, praturů a zubrů – s okolními plochami bez pastvy. Ukázalo se, že na pasených lokalitách přibýlo druhů i jedinců včel a vos a výrazně také vzrostly počty kobylek a sarančat. U ostatních skupin, mezi něž patřili denní a noční motýli či mravenci, se celková druhová bohatost výrazně nelišila. „Efekt nebyl u všech skupin stejný, ale důležité je, že jsme nepozorovali negativní dopady velkých zvířat na žádnou z nich,“ říká entomolog Jan Walter.

Úzká spolupráce s vědci je klíčovou součástí projektu od přípravy první rezervace velkých býložravců v roce 2013, její otevření v roce 2015 až po postupné zakládání dalších rezervací velkých býložravců, kterých díky spolupráci ochránářské společnosti Česká krajina s jejich vlastníky a provozovateli vzniklo v České republice již celkem 18. „Jsme velmi rádi, že výsledky rozsáhlé vědecké studie potvrdily, že velcí kopytníci jsou klíčovou součástí naší přírody. Díky jejich návratu se daří velmi rychle obnovovat biologickou rozmanitost. Jedinců ohrožených druhů rostlin a živočichů, které byly lokálně často na pokraji vyhynutí, začalo velmi rychle přibývat, a to někdy i o stovky a tisíce procent,“ uvedl Dalibor Dostal, ředitel ochránářské společnosti Česká krajina.

Klíčovým zjištěním studie je, že vlivem návratu velkých kopytníků do krajiny se zásadně mění druhové složení hmyzu. Přibývají především druhy, které: jsou menší a méně pohyblivé, mají specializovanější nároky na prostředí, využívají nízké byliny a dokážou přežít v prostředí pravidelně narušovaném pastvou.

„Velcí býložravci vytvářejí pestrou mozaiku prostředí od spasených ploch po narušenou půdu. A právě tato různorodost je pro mnoho druhů hmyzu klíčová,“ vysvětluje Martin Konvička.

Většina dnešních druhů hmyzu se vyvinula v době, kdy evropskou krajinu obývala početná megafauna. Po jejím vybití člověkem nahradilo její působení tradiční hospodaření, které zahrnovalo

stálou přítomnost skotu, koní a dalších zvířat všude v krajině. Moderní intenzivní zemědělství a lesnictví však tyto podmínky odstranilo. Návrat velkých býložravců do krajiny podle autorů studie napodobuje přirozené narušování prostředí, které dříve způsobovala velká zvířata. Obnovuje tak chybějící ekologické procesy a může zmírnit negativní dopady intenzivního hospodaření.

Autoři zároveň upozorňují, že tento přístup není univerzálním řešením. Některé druhy hmyzu mohou být naopak potlačeny, například ty vázané na vysokou travní vegetaci nebo málo narušované plochy. „Důležité je udržet v krajině pestrost – tedy kombinaci spásaných i nespásaných míst. To by při dostatečné velikosti ploch s velkými kopytníky zajistila samotná aktivita zvířat v kombinaci s působením predátorů,“ doplňuje Martin Konvička.

Návrat divokých býložravců tak představuje slibný nástroj pro ochranu hmyzu a dalších organismů, pro obnovu ekologických funkcí krajiny, a nabízí se i jako alternativa k nákladné péči o některá chráněná území. „Velcí býložravci nejsou jen symbol divočiny. Jsou to klíčoví architekti krajiny, kteří pomáhají udržet život v celé jeho rozmanitosti,“ uzavírá Martin Konvička.

Foto: Michal Köpping

<https://www.ceska-krajina.cz/7495/navrat-divokych-velkych-bylozravcu-podporuje-rozmanitost-hmyzu-potvrzuje-rozsahla-ceska-studie>